

Lausunto

07.05.2026

Asia: VN/2160/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Kysymykset lausunnon antajille

Millaisia huomioita teillä on oppivelvollisuuslakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Asuinkunnan ohjauksen ja valvonnan lausunto

Tampereen kaupunki näkee kannatettavana, että oppivelvollisuuslakiin tulee mahdollisuus tarjota nuorisolain mukaista pajatoimintaa asuinkunnan ohjauksessa oleville oppivelvollisille. Lakimuutos monipuolistaa oppivelvolliselle tarjottavaa tukea asuinkunnan ohjausvastuun aikana. Pohdimme, onko

työpajatoiminta mahdollinen myös vaativan erityisen tuen oppivelvollisille ja jos on, henkilökohtaisen avustajan saaminen hyvinvointialueelta voi kestää useamman kuukauden ajan. Ehdotamme, että työpajatoiminnan rinnalla hyvinvointialueen järjestämä päivätoiminta voisi olla mahdollinen

oppimisympäristö oppivelvollisuuden suorittamiseksi vaativan erityisen tuen oppivelvollisille, joilla ei ole opiskelupaikkaa.

7 §:n 1 momentin 3 kohtaan esitetty muutos selkeyttää asuinkunnan ohjaus- ja valvontatyötä ja vähentää oppilaitoksissa tehtäviä keskeytyspäätöksiä. On selkeämpää, että muutoksen myötä näissä tilanteissa myös ohjausvastuu siirtyy huoltajalle esimerkiksi jatko-opintoihin hakeutumisessa.

16 §:n muutos maksuttomuuteen kaksoistutkinnossa opiskeleville on kannatettava muutos.

Tampereen seudun ammattiopiston lausunto

Oppivelvollisuuden suorittamisen vaihtoehtojen lisääminen on kannatettavaa. Huomionarvoista on, että nuorten työpajatoimintaa ei kuitenkaan ole välttämättä kaikissa kunnissa ja toiminnan rahoitus perustuu valtionavustukseen. Oppivelvollisella ei ilmeisesti olisi oikeutta koulumatkatukeen, vaikka matka olisi yli 7 km yhteen suuntaan ja oppivelvollinen suorittaisi oppivelvollisuutta. Työpajassa tapahtuva oppivelvollisuuden suorittaminen ei olisi ilmeisesti myöskään peruste maksuttomuuden pidentämiselle. Tällöin kaikki työpajatoiminnassa olevat oppivelvolliset eivät välttämättä olisi yhdenvertaisessa asemassa

toisiin oppivelvollisuutta suorittaviin oppivelvollisiin koulumatkatuen, maksuttomuuden ja maksuttomuuden pidentämisen suhteen. Yhdenvertaisuuden varmistaminen olisi tärkeää.

Tilannetta selkiyttää tietyiltä osin 7 §:n muutos oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttämisestä, jonka mukaan ”vähintään kuukauden kestävän tilapäisen ulkomailla oleskelun ajaksi, jos oppivelvollinen ei osallistuisi Suomen lainsäädännön ja opetussuunnitelman mukaiseen opetukseen tai koulutukseen, vaan

osallistuisi oppivelvollisuuden suorittamista vastaavaan ulkomaiseen opetukseen tai koulutukseen ulkomailla”.

Monialaisen ammatillisen oppilaitoksen käsitteestä luopuminen ja majoituskorvausoikeuden määräytyminen lähimmän kyseistä oppivelvollisen valitsemaa tutkintoa järjestävän oppilaitoksen perusteella on kannatettavaa. On tärkeää, että säädöksiä selkiytetään sekä oppivelvollisen että koulutuksen järjestäjän oikeuksien ja velvollisuuksien osalta ja huomioidaan yhdenvertaisesti myös tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) oppivelvollisten asema.

On tärkeää, että täsmennetään kaksois- ja kolmoistutkinnon suorittavien opiskelijoiden asemaa. Maksuttomuuden osalta on tärkeää huomioida kaksois- ja kolmoistutkintoa suorittavien lukiokoulutuksen opiskelijoiden hylättyjen arvosanojen uusintakokeiden maksuttomuudesta säättäminen.

Tampereen kaupunki esittää, että maksuttomuuden pidentämistä koskevaa 16 §:ää muutettaisiin siten, että maksuttomuuden pidentämisaika ei kuluisi opiskelijan raskaus- tai vanhempainvapaan, sairausloman tai asepalveluksen aikana. Nykyisen säännöksen seurauksena opiskelijalle myönnetty maksuttomuuden pidentäminen on voinut kuluu kokonaan pitkän sairausloman tai raskaus- tai vanhempainvapaan tai asepalveluksen aikana. Kun opiskelijalla on säännöksiin perustuva oikeus hakea määräaikaista keskeytystä opiskeluoikeuteen ja oppivelvollisuuden suorittamiseen em. syistä ja nämä ovat myös perusteita maksuttomuuden pidentämiseen, tulee myös säätää näiden vaikutuksesta maksuttomuuden pidentämisen aikaan. Selkeä koulutuksen maksuttomuuden piirissä olevaa nuorta koskeva epäkohta liittyy myös tilanteisiin, joissa nuori on ollut pitkällä sairauslomalla, raskaus- tai vanhempainvapaalla tai suorittamassa asevelvollisuutta, mutta hänellä ei ole ollut tällöin voimassa olevaa opiskeluoikeutta. Palatessaan opintoihin, nuori ei voi hakea em. perusteilla pidennystä maksuttomuuteen, koska hänellä ei ole ollut voimassa olevaa opiskeluoikeutta. Myös tämä epäkohta tulisi korjata säännöksiin.

Maksuttomuuden pidentämisen eräänä perusteena todetaan 16 §:ssä ”muihin painaviin syihin liittyvä opiskelualan vaihto”. Kun koulutuksen järjestäjä valmistelee opiskelijaa koskevaa maksuttomuuden pidentämisen päätöstä, on erittäin vaikea arvioida jälkikäteen, onko opiskelijan opiskelualan vaihto

aikanaan perustunut ”painaviin syihin” ja kenen näkökulmasta arviointi tehdään. Pääsääntöisesti nuorella on aina jokin syy opiskelualan vaihtamiseen ja säännöksen sanamuotoa tulisikin muuttaa esimerkiksi muotoon ”muu perusteltu syy”.

Millaisia huomioita teillä on tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annettuun lakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Asuinkunnan ohjauksen ja valvonnan lausunto

9 § Hakeutuminen ja menettelyt muutokset ovat kannatettavia ja myös linjassa valtionosuuden rahoitusten kanssa oppivelvollisten ensisijaisuuden huomioimisessa.

13 § muutosehdotus on kannatettava ja lisää opetuksen järjestäjien yhtenäisiä käytänteitä tarjottavien TUVA-koulutuksen perusteiden osiota.

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetussa laissa olisi tärkeää huomioida myös oppimisen tuki. Tampereen perusopetuksesta toiselle asteelle siirtyvistä oppilasta, jotka sijoittuivat TUVA-koulutukseen lukuvuonna 2023-2024 sadalla prosentilla ja lukuvuonna 2024-2025

yhdeksälläkymmenelläyhdeksällä prosentilla oli joko erityisen-, tehostetun- tai yleisen tuen päätös.

Tampereen seudun ammattiopiston lausunto

Tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta (TUVA) annettuun lakiin liittyvät muutosehdotukset ovat kannatettavia ja tarpeellisia.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjän osalta on jo nykyisellään säädetty sovellettavaksi ammatillisen koulutuksen lain 80 §:ää, jossa säädetään mm. järjestyssäännöistä päättämisestä ja soveltamisesta. Tärkeää olisi säätää TUVA-koulutuksen opiskelijoiden kurinpitotoimenpiteitä koskevasta toimivallasta

tilanteissa, joissa hankitaan TUVA-koulutuksen opiskelijalle koulutusta toisen koulutusmuodon kuten perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjiltä. Epäselvää on, minkä lain mukaisia

kurinpitotoimenpiteitä näissä tilanteissa sovelletaan: voiko esimerkiksi lukiokoulutuksen järjestäjä toteuttaa kurinpitotoimia, jotka koskevat ammatillisen koulutuksen järjestäjän TUVA-opiskelijaa.

Kun vastaavat muutokset oppivelvollisten hakijoiden etusijasta yhteishaussa ja jatkuvassa haussa esitetään myös ammatillisen koulutuksen lakiin, nämä muutokset voivat nopeuttaa oppivelvollisten siirtymistä jatkuvan haun kautta tutkintoon johtavaan koulutukseen ja tämä on oppivelvollisten sekä julkisen talouden kannalta kannatettavaa.

Lukiokoulutuksen lausunto

Tampereen kaupunki kantaa huolta siitä, että tutkintoon valmentavasta koulutuksesta ohjautuu hyvin vähän opiskelijoita lukiokoulutukseen. Tutkintoon valmentavan koulutuksen jatkokehittämisessä on otettava tämä huomioon.

Millaisia huomioita teillä on perusopetuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin ja lukiolakiin liittyvistä muutosehdotuksista?

Asuinkunnan ohjauksen ja valvonnan lausunto

Oppivelvollisten ensisijaisuus opiskelijavalinnoissa on kannatettava asia ja helpottaa nivelvaiheen ohjaustyötä perusopetuksesta toiselle asteelle sekä asuinkunnan ohjaus- ja valvontatyötä.

Tampereen seudun ammattiopiston lausunto

Perusopetuslaki

Perusopetuslain 46 §:n aikuisten perusopetuksen säännöksiä ja menettelyjä on tarkennettava oppivelvollisten osalta erityisesti aineopintojen maksuttomuuden toteutumista koskien.

Aikuisten perusopetuksen opiskelijoiden erottamisen osalta tulisi säätää toimivaltaisesta viranomaisesta samaan tapaan kuin muiden koulutusmuotojen lainsäädännössä säädetään ja siten taata opiskelijoille yhtenäinen oikeusturva.

Laki ammatillisesta koulutuksesta

Perusteluissa ei todeta esimerkiksi opiskelijavalintaan liittyviä SORA-alojen rajoituksia, jotka tulee velvoittavana ottaa huomioon ennen opiskelijaksi ottamista. Epäselväksi jää, tarkoittaako esitys, että koulutuksen järjestäjän tulee päättää valintaperusteet erikseen oppivelvollisille ja muille hakijoille.

Esitystä tulisi täsmentää esimerkiksi siltä osin, voiko koulutuksen järjestäjä edelleen asettaa valittaville kielitaitotasovaatimuksia sekä rajata jatkuvan haun yksittäisiä hakuja pelkästään muille kuin oppivelvollisille. Jatkuvan haun hakijoiden joukossa voi olla myös jo perustutkintoa suorittavia

oppivelvollisia opiskelijoita, jotka eivät ole päässeet haluamaansa koulutukseen yhteishaussa. Epäselväksi jää, saako oppivelvollinen aina etusijan myös hakeutuessaan toiseen koulutukseen.

Lukiolaki

Vaikka lukiolakia muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin oppivelvollisten ensisijaisuudesta opiskelijaksi ottamisessa, monien lukiokoulutuksen järjestäjien osalta oppivelvollisia hakijoita on enemmän kuin opiskelupaikkoja, joten hakijat on joka tapauksessa asetettava valintaperusteiden mukaisesti

valintajärjestykseen.

Lukiokoulutuksen lausunto

Tampereen kaupunki kannattaa uutta kirjausta, että oppivelvolliset on kuitenkin otettava opiskelijoiksi ensisijaisesti.

Nyman Kirsi

Tampereen kaupunki - Apulaispormestari Johanna Kirjavainen